Journal of North Khorasan University of Medical Sciences
Summer2013;5(2): 387-394

مجله دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی
تابستان ۱۳۹۲؛۵(۲): ۳۸۷-۳۹۴

مقاله پژوهشی

مقایسه تاب آوری و رفتارهای پرخطر بر اساس ساختار انگیزشی در نوجوانان

علی اکبر سلیمانیان[1*]، زینب گل پیچ[2]، حمید درودی[3]

[1]دکترای مشاوره، عضو هیات علمی دانشگاه بجنورد، بجنورد، ایران
[2]کارشناس ارشد مشاوره توانبخشی، عضو هیات علمی دانشگاه بجنورد، بجنورد، ایران
[3]کارشناس ارشد مشاوره توانبخشی، عضو هیات علمی دانشگاه بجنورد، بجنورد، ایران
*نویسنده مسئول: soliemanian@gmail.com

وصول:۹۱/۷/۱۸ اصلاح:۹۱/۱۲/۱ پذیرش: ۹۲/۳/۲۱

چکیده

زمینه و هدف: *هدف از پژوهش حاضر مقایسه تا ب آوری و رفتارهای پرخطر بر اساس ساختار انگیزشی در نوجوانان می باشد.*

مواد و روش کار: *این پژوهش از نوع علی مقایسه ای است. جامعه آماری این پژوهش عبارت است از کلیه دانش آموزان دبیرستانی شهر بجنورد که در سال ۹۱-۹۰ مشغول به تحصیل می باشند. تعداد ۳۰۱ دانش آموز از طریق روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای به عنوان گروه نمونه انتخاب گردیدند. برای جمع آوری داده ها از پرسشنامه ۴۱ ماده ای رفتارهای پرخطر، مقیاس کونور و دیویدسون (CD_RIS) و پرسشنامه اهداف فردی (PCI) برای سنجش ساختار انگیزشی استفاده شد. جهت تجزیه و تحلیل داده ها علاوه بر روش های آمار توصیفی از آزمون های آماری کلموگروف – اسمیر نوف و t مستقل به استفاده شد.*

یافته ها: *نتایج نشان داد تفاوت آماری معناداری در میانگین تاب آوری و رفتارهای پر خطر براساس ساختار انگیزشی وجود دارد($p<۰/۰۰۱$).*

نتیجه گیری: *باتوجه به ویژگی های مشترکی که بین افراد درگیر رفتارهای پر خطر و افراد دارای ساختار انگیزشی غیرانطباقی وجود دارد، همچنین ویژگی های مشترکی که افراد تاب آور و افراد با ساختار انگیزشی انطباقی دارند این تفاوت قابل تبیین است.*

واژه های کلیدی: *تاب آوری، رفتار های پرخطر و ساختار انگیزشی*

مقدمه

نوجوانی یکی از مهمترین و حساس ترین دوره های زندگی انسان محسوب می شود و دارای آثار و علائم و تبعات خاص خود می باشد [۱]. ارن[1] این مرحله از زندگی را به عنوان دوران رشد و تغییرات سریع معرفی می کند که پیامد های مهمی مانند حضور رفتار های پر خطر[2] را شامل می شود [۲]. بر اساس پژوهش های ملیچر و چستانک[3] نرخ بروز رفتار های پر خطر در بین نوجوانان و جوانان بیشتر از سایر اعضای جامعه گزارش شده است [۳].

راتر[4] معتقد است پیشگیری از این مشکل مستلزم شناسایی عوامل خطر و محافظت در برابر رفتارهای پر خطر است. برخی پژوهشگران معتقدند گرایش نوجوانان به رفتارهای پر خطر انعکاسی از مشکلات هیجانی و روانشناختی است که با آن روبرو هستند [۴]. به عقیده بروکس و اسکات[5] از دیگر عواملی که می توان برای گرایش نوجوانان و جوانان به رفتارهای پر خطر ذکر کرد، مقابله با احساس افسردگی، اضطراب، ناکارآمدی، عدم اعتماد به نفس، عدم رضایت از زندگی و ناتوانی در پذیرش خود می باشد [۴].

1- Aren
2 -Risking behavior
3- Melicher&Schestank
4- Rutter
5- Brox&Skat

[Downloaded from journal.nkums.ac.ir on 2026-01-03]

فیسچاف، نیگتینگل و اینوتا[1] به این نتیجه رسیدند که نوجوانان به این دلیل درگیر رفتارهای پر خطر می شوند که خود را آسیب ناپذیر می دانند. از طرفی تحقیقات نشان داده بسیاری از نوجوانانی که در محیط های پرخطر و شرایطی زندگی می کنند که آنها را در معرض خطرات مختلف جسمانی و روانشناختی قرار می دهد، با این حال به دلیل داشتن عوامل محافظتی مثل تاب آوری[2] بالا در برابر استرس، توانسته اند این مشکلات را پشت سر بگذارند و آسیب ناپذیر شوند [۲]. همچنین نتایج پژوهشی که در مورد ارتباط بین رفتارهای پر خطر نوجوانان و تاب آوری انجام شد نشان داد که نوجوانان تاب آور به احتمال کمتری در رفتارهای پر خطر شرکت می کنند [۵].

تاب آوری اغلب در مباحث مربوط به دوران گذار یا تحول، بحران و دیگر شرایط ناگوار مورد بحث قرار می گیرد. تحقیق در زمینه تاب آوری در جمعیت نوجوانان بسیار ضروری است چرا که این افراد در معرض آسیب هستند و اغلب در رفتارهای پرخطر درگیر می شوند [۲].

اوشیو، کانکو، ناگامین و ناکایا[3] بیان می دارند منظور از تاب آوری فرآیند و قابلیت سازگاری موفق با چالش ها و یا شرایط تهدیدکننده است. عده ای تاب آوری را مترادف با انطباق و سازگاری و مقابله می دانند. محققان به این نتیجه رسیده اند کسانی که بطور مستقیم با مشکلشان مقابله می کنند و از راهبردهای حل مسئله استفاده می کنند به احتمال بیشتری مشکلات زندگی شان را به طور موفقیت آمیز حل و فصل می کنند [۶]. در مقابل کسانی که سبک مقابله منفی به کار می برند [مانند اجتناب یا افکار واهی و پوچ] سازگاری یا تاب آوری پایین تری دارند [۷]. گوردون[4] اشاره کرد که تاب آوری، توانایی پیشرفت، رشد کردن و افزایش صلاحیت و توانایی در مواجهه با شرایط ناگوار می باشد [۲].

به نظر می رسد منابع حفاظتی و تاب آوری با خطرات و استرسورهایی که سلامتی را تحت تاثیر قرار می دهند تعامل متقابل دارند [۸،۹،۱۰،۱۱]. تحقیقات مختلف نشان می دهد عوامل محافظ که افزایش دهنده تاب آوری و عوامل خطر که کاهش دهنده تاب آوری است تحت تاثیر عوامل فردی و محیطی می باشد. از عوامل محافظ فردی می توان به مهارت های کلامی مناسب، اعتماد به نفس بالا، خودکارآمدی، مسئولیت پذیری، کنترل درونی، خوشبینی توام با اطمینان، دیدگاه مثبت نسبت به خود، احساس شادی، توانایی برنامه ریزی برای دستیابی به اهداف و حل مشکلات به شیوه مسئله مدارانه اشاره کرد. و از عوامل خطر فردی می توان از نداشتن انطباق، اعتماد به نفس پایین، دروغگویی، خجالتی بودن، مشکلات هیجانی شدید مانند افسردگی و اضطراب، کنترل بیرونی و شخصیت ضد اجتماعی نام برد [۱۲]. همچنین تحقیقات مختلف نشان داده بسیاری از کودکان و نوجوانانی که در محیط های پر خطر رشد کرده اند به دلیل اینکه در زندگی آنها عوامل محافظی وجود داشته توانسته اند از زندگی سالمی برخوردار شوند [۱۳].

فردریکسون[5] و بونانو[6] نشان دادند تاب آوری با احساسات و هیجانات مثبت ارتباط دارد که این نیز به سهم خود نقش محافظتی در برابر افسردگی و مصرف مواد در شریط بحرانی دارد [۱۴]. همچنین پژوهش های متعدد نشان می دهد افراد تاب آور، سلامت روان بالاتر، مهارت های خود نظم بخشی بیشتر و عزت نفس بالاتری دارند. همچنین این افراد کمتر احتمال دارد درگیر رفتارهای پر خطر چون مصرف مواد شوند [۱۴].

نتایج پژوهش گاربونل، رینهرز و گیاکونیا و بلکنشان داد رابطه آماری مثبت و معناداری بین استرس و رفتارهای پر خطر وجود دارد [۱۵]. همچنین یافته ها نشان داد رابطه منفی بین استرس و تاب آوری و رابطه منفی و معناداری بین رفتارهای پرخطر و تاب آوری وجود دارد. به همین دلیل امروزه اعتقاد بر آن است که به جای تمرکز بر کاهش عوامل خطر در افراد پر خطر به تقویت عوامل محافظتی مثل تاب آوری در جمعیت پر خطر تاکید شود [۱۶].

فلاچ بر این اعتقاد است که تاب آوری طی یک فرآیند شکست و انسجام مجدد به دست می آید. به این معنا که افراد طی فرآیندی فرصت می یابند از میان از هم

1 - Fischhoff, Nightingale &Iannotta
2 -resilience
3- Oshio, Kaneko, Nagamine&Nakaya
4- Gordon
5- Fredrickson
6- Bernanow

[Downloaded from journal.nkums.ac.ir on 2026-01-03]

گسیختگی برنامه ریزی شده با واکنش به رخداد های محیطی، بصورتی هشیار یا ناهشیار پیامدهای از هم گسیختگی را خود انتخاب کنند. انسجام مجدد تاب آورانه به رشد، آگاهی، درک خود و قدرت افزایش یافته تاب آوری منجر می شود و انسجام مجدد ناکارآمد وقتی روی می دهد که فرد به مواد و رفتارهای تخریبی پناه می برد. برای فرآیند انسجام مجدد در هنگام از هم گسیختگی و مواجهه با شرایط ناگوار در زندگی، نوعی انرژی انگیزشی مورد نیاز است [۱۶].

ککس و کلینگر بیان می کنند انجام هر کاری در زندگی مستلزم انتخاب و تعقیب یک هدف است. و پیگیری یک هدف مناسب برای رسیدن به سلامت روانشناختی از اهمیت خاصی برخوردار است. نیوکامپ و هارلو نشان دادند بین اعتیاد و داشتن هدف در زندگی نوجوانان و جوانان همبستگی منفی و معناداری وجود دارد [۱۷].

ککس و کلینگر بیان کردند که اهداف فرد و شیوه های وابستگی فرد به آنها ساختار انگیزشی او را نشان می دهد که این ساختار می تواند انطباقی یا غیرانطباقی باشد. افرادی که سبک انگیزشی غیرانطباقی دارند درصددند هیجان خود را از طریق ناسالم برانگیزانند و اهداف اجتنابی دارند و برای دستیابی به هدفشان حداقل امیدواری را نشان می دهند. ویژگی های دیگری که می توان برای این افراد ذکر کرد حداقل ناراحتی از نرسیدن به هدف، احساس فاصله زمانی از هدف، حداقل تعهد نسبت به اهداف، احساس کنترل پایین نسبت به هدف و حداقل اطلاعات درباره اهداف است. در مقابل افرادی که ساختار انگیزشی انطباقی دارند منابع و انرژی خود را صرف محرک های سالم می کنند و بیشتر به دنبال اهداف مثبت هستند، نسبت به اهداف خود تعهد زیادی دارند، از دستیابی به اهدافشان لذت زیادی می برند و اگر به هدفشان نرسند ناراحت می شوند، نسبت به موفقیت شان خوش بین هستند و حداقل تعارض را بین اهدافشان دارند [۱۷]

در پژوهشی که توسط صالحی فدردی و همکاران بر روی دانشجویان انجام گرفت نتایج نشان داد که تاب آوری و ساختار انگیزشی انطباقی پیش بینی کننده منفی و معناداری برای سوء مصرف مواد می باشد [۱۴].باتوجه به ویژگی های مشترکی که بین افراد درگیر رفتارهای پر خطر و افراد دارای ساختار انگیزشی غیرانطباقی وجود دارد، همچنین ویژگی های مشترکی که افراد تاب آور و افراد با ساختار انگیزشی انطباقی دارند، این پژوهش درصدد مقایسه تاب آوری و رفتارهای پر خطر بر اساس ساختار انگیزشی در نوجوانان است.

روش کار

روش پژوهش حاضر از نوع علی مقایسه ای است. جامعه این پژوهش عبارت است از کلیه دانش آموزان دبیرستانی شهر بجنورد که در سال ۹۱-۹۰ مشغول به تحصیل می باشند. تعداد افراد نمونه در این پژوهش۳۰۱ دانش آموز می باشد. حجم نمونه بر مبنای فرمول کوکران (d=۰/۰۵) به گونه ای انتخاب گردید تا با انتخاب ۳۰٪ اول نمرات (ساختارانگیزشی انطباقی) و ۳۰٪ انتهایی نمرات (ساختار انگیزشی غیر انطباقی)، از بین ۵۰۳ دانش آموز، ۳۰۱ نفر به عنوان گروه نمونه مورد بررسی قرار گیرند. نمونه پژوهش حاضر براساس روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای به این صورت انتخاب شدند که ابتدا از بین مناطق مختلف آموزشی شهر بجنورد ۲ منطقه به تصادف انتخاب و سپس از هر منطقه ۴ دبیرستان (۲ دبیرستان دخترانه و ۲ دبیرستان پسرانه) بطور تصادفی انتخاب شدند.در مرحله بعد از هر دبیرستان ۲ کلاس به تصادف گزینش شد و در نهایت بر اساس نمره ساختار انگیزشی از بین ۵۰۳ دانش آموز، ۳۰٪ اول به عنوان دانش آموزان دارای ساختار انگیزشی غیر انطباقی و ۳۰٪ انتهایی به عنوان دانش آموزان دارای ساختار انگیزشی انطباقی انتخاب گردیدند.

برای بررسی رفتارهای پر خطر از پرسشنامه رفتارهای پرخطر ساخته زارعی استفاده شد. این پرسشنامه دارای ۴۱ ماده می باشد که ۴ ماده آن سطح فعالیت، ۲ ماده وظیفه مداری، ۳ ماده هیجان خواهی منفی، ۵ ماده انعطاف ناپذیری، ۵ ماده اجتناب از آسیب، ۷ ماده بدیع طلبی، ۳ ماده پاداش اجتماعی و ۱۲ ماده عدم خودکنترلی یا عوامل خطرساز را بررسی می کند.

مقدار ضرایب همبستگی با کل آزمون برای مولفه های این پرسشنامه به این شرح آمده است: فعالیت: r = ۰/۱۴، وظیفه مداری: r = ۰/۲۱، هیجان خواهی منفی:r = ۰/۱۵،

[Downloaded from journal.nkums.ac.ir on 2026-01-03]

انعطاف ناپذیری:۰/۱۴ = r اجتناب از آسیب:۰/۰۰۲ = r، بدیع طلبی:۰/۱۷ = r، پاداش اجتماعی: ۰/۲۱ = r و عدم کنترل خود: ۰/۲۲ = r به دست آمده است که به جز اجتناب از آسیب وانعطاف ناپذیری بقیه ی ضرایب حداقل در سطح ۰/۰۱ معنادار هستند که به نظر می رسد آزمون از ضرایب اعتبار قابل قبولی برخوردار است [۱۸]. ضریب آلفای کرونباخ و ضریب تنصیف اسپیرمن – براون محاسبه شده در پژوهش حاضر به ترتیب برابر با ۰/۷۲ و ۰/۶۹ محاسبه گردیده که نشان دهنده اعتبار قابل قبول این پرسشنامه می باشد.

برای سنجش تاب آوری، مقیاس کونور و دیویدسون (CD_RIS)، به کار برده شد. این پرسشنامه ۲۴ گویه دارد که در یک مقیاس لیکرتی بین صفر (کاملا نادرست) تا پنج (همیشه درست) نمره گذاری می شود. این مقیاس در ایران توسط محمدی هنجاریابی شده است. برای تعیین روایی این مقیاس نخست همبستگی هر گویه با نمره کل مقوله محاسبه و سپس از روش تحلیل عامل بهره گرفته شد. محاسبه همبستگی هر نمره با نمره کل به جز گویه ۳، ضریب های بین ۰/۴۱ تا ۰/۶۴ را نشان داد. سپس گویه های مقیاس به روش مؤلفه های اصلی مورد تحلیل عاملی قرار گرفتند. برای تعیین پایایی مقیاس خودتاب آوری کونور و دیویدسون از روش آلفای کرونباخ[1] بهره گرفته شد و ضریب پایایی ۰/۸۹ به دست آمد [۱۶].

همچنین جهت سنجش ساختار انگیزشی از پرسشنامه اهداف فردی (PCI)استفاده شده است. این پرسشنامه توسط کاکس و کلینگر به منظور ارزیابی ساختار انگیزشی طراحی شده است. در این فرم از آزمودنی ها خواسته می شود درمورد مهمترین اهدافشان در هریک از حیطه های زندگی[2] فکر کنند و سپس نظرشان را درباره چگونگی رسیدن به اهدافشان در یازده مقیاس درجه بندی[3] نمره گذاری کنند. حیطه های زندگی که در پرسشنامه اهداف فردی مورد بررسی قرار می گیرند عبارتند از: امور مربوط به خانه، روابط با خانواده و همسر، اوقات فراغت و سرگرمی، عشق و صمیمیت و مسائل جنسی، بهداشت و سلامت، تحولات شخصی، آموزش و تحصیل، مسائل و امور معنوی، مصرف مواد، شغل و مسائل حرفه ای، دوستان و آشنایان. یازده مقیاس درجه بندی در پرسشنامه اهداف فردی نیز شامل: دست یابی (میزان گرایش بودن هدف آزمودنی)، اجتناب (میزان اجتنابی بودن هدف آزمودنی)، احساس کنترل (میزان احساس کنترل آزمودنی در دست یافتن به هدف)، میزان اطلاعات (میزان دانش و آگاهی آزمودنی از چگونگی دست یافتن به هدف)، احتمال موفقیت (احتمال آزمودنی در دست یافتن به هدف در صورت تلاش)، شانس (اعتقاد آزمودنی به شانس در دست یافتن به هدف بدون انجام تلاش)، میزان شادمانی (میزان شادمانی آزمودنی از دست یافتن به هدف)، میزان ناراحتی (میزان ناراحتی آزمودنی از عدم دست یابی به هدف)، تعارض (میزان تعارض اهداف آزمودنی با یکدیگر)، تعهد (میزان مصمم بودن آزمودنی در دست یافتن به هدف)، مدت زمان (مدت زمان احتمالی مورد نیاز برای دست یابی به هدف) است. کاکس و همکاران این پرسشنامه را بر روی ۳۷۰ دانشجو از چهار تور جمهوری چک، نروژ، هلند و آمریکا اجرا نمودند. تحلیل عاملی پرسشنامه نشان دهنده دو عامل ساختار انگیزشی سازگارانه و دیگری ساختار انگیزشی ناسازگارانه بوده است. شواهد نشان دهنده آن است که پرسشنامه اهداف فردی از پایایی و روائی قابل قبولی برخوردار است [۱۹]. در مطالعات خارجی ضریب همسانی درونی پرسشنامه اهداف فردی بر روی دانشجویان با روش آلفای کرنباخ ۰/۸۱ [۱۹] و ۰/۷۷ [۱۴] ارزیابی شده است. در پژوهش حاضر ثبات درونی مقیاس های پرسشنامه اهداف فردی با روش آلفای کرنباخ محاسبه گردید که نتایج نشان دهنده ضریب همسانی درونی برابر با ۰/۸۶ بوده است.

جهت تجزیه و تحلیل داده های پژوهش علاوه بر روش های آمار توصیفی از آزمون های آماری شامل آزمون کلموگروف – اسمیرنوف (برای بررسی نرمال بودن توزیع متغیرهای تاب آوری و رفتارهای پرخطر در دو طبقه ساختار انگیزشی انطباقی و غیر انطباقی) و آزمون t برای دو گروه مستقل (جهت مقایسه میانگین تاب آوری و رفتار های پر خطر در دو طبقه ساختار انگیزشی انطباقی و غیر انطباقی) استفاده گردید کلیه مراحل تجزیه و تحلیل

1-Cronbach's Alpha
2- areas of life
3- rating scales

[Downloaded from journal.nkums.ac.ir on 2026-01-03]

آماری پژوهش حضر با استفاده از نرم افزار SPSS انجام پذیرفت.

یافته ها

تجزیه و تحلیل داده ها در دو بخش توصیف داده ها و استنباط از داده ها ارائه شده است. جدول ۱ توزیع ساختار انگیزشی را به تفکیک جنسیت نشان می دهد.

همانگونه که در جدول ۱ مشاهده می شود از تعداد ۱۷۰ زن شرکت کننده در پژوهش ۷۳ نفر دارای ساختار انگیزشی انطباقی و ۹۷ نفر دارای ساختار انگیزشیغیرانطباقی هستند. همچنین از ۱۳۱ مرد شرکت کننده ۴۷ نفر ساختار انگیزشی انطباقی و ۸۴ نفرساختار انگیزشی غیرانطباقی دارند.

با توجه به مقادیر ارائه شده در جدول ۲ میانگین و انحراف استاندارد تاب آوری در زنان به ترتیب۱۵/۷۵ ± ۷۵/۸۵ و میانگین و انحراف استاندارد تاب آوری در مردان ۷۷/۶۲±۱۷/۵۲ می باشد. همچنین میانگین و انحراف استاندارد رفتارهای پر خطر در زنان به ترتیب ۱۰۳/۶۰±۱۲/۷۶ و میانگین و انحراف استاندارد رفتارهای پر خطر در مردان ۱۴/۱۵± ۹۹/۲۲ می باشد.

همانگونه که نتایج جدول ۳ نشان می دهد میانگین و انحراف استاندارد تاب آوری بر اساس ساختار انگیزشی انطباقی برابر با۱/۴۷±۸۲/۲۷و در مورد ساختار انگیزشی غیرانطباقی۱/۶۵±۷۲/۹۶می باشد. همچنین میانگین و انحراف استاندارد رفتارهای پر خطر بر اساس ساختار انگیزشی انطباقی۱۳/۱۴±۹۶/۲۰ و در مورد ساختار انگیزشی غیرانطباقی۱۲/۵۳±۱۰۵/۳۳می باشد. همچنین مقادیر احتمال آزمون کلموگروف اسمیرنوف بیانگر نرمال بودن توزیع متغیر تاب آوری و رفتارهای پر خطر براساس ساختار انگیزشی انطباقی و ناانطباقی می باشد [p=۰/۴۳ و p=۰/۴۰] و [p=۰/۵۵ و p=۰/۶۵].

همانگونه که نتایج جدول ۳ نشان می دهد مقدار t محاسبه شده برای بررسی تفاوت میانگین های متغیر تاب آوری و رفتارهای پر خطر به ترتیب برابر با ۶/۳۹ و ۷/۸۰ محاسبه شده است که با توجه به مقادیر احتمال آزمون t (p<۰/۰۰۰۱) تفاوت آماری معناداری در میانگین هر دو متغیر براساس ساختار انگیزشی وجود دارد، بدین ترتیب که تاب آوری افرادی که ساختار انگیزشی انطباقی دارند به طور معناداری بالاتر از تاب آوری افرادی است که ساختار انگیزشی غیرانطباقی دارند. همچنین میانگین رفتارهای پرخطر افرادی که ساختار انگیزشی غیرانطباقی دارند به طور معناداری بیشتر از میانگین رفتارهای پرخطر افرادی است که ساختار انگیزشی انطباقی دارند.

جدول۱: توزیع ساختار انگیزشی به تفکیک جنسیت

جنسیت	زن		مرد		کل	
ساختار انگیزشی	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
انطباقی	۷۳	۵۷/۰۵	۴۷	۴۴/۴	۱۲۰	۳۹/۸۶
غیرانطباقی	۹۷	۴۲/۹۵	۸۴	۶۴/۱۲	۱۸۱	۶۰/۱۴
کل	۱۷۰	۱۰۰	۱۳۱	۴۱/۷	۳۰۱	۱۰۰

جدول۲: میانگین و انحراف استاندارد تاب آوری و رفتار های پرخطر به تفکیک جنسیت

جنسیت	زن	مرد
متغیر	میانگین± انحراف استاندارد	میانگین± انحراف استاندارد
تاب آوری	۷۵/۸۵±۱۵/۷۵	۷۷/۶۲±۱۷/۵۲
رفتارهای پر خطر	۱۰۳/۶۰±۱۲/۷۶	۹۹/۲۲±۱۴/۱۵

[Downloaded from journal.nkums.ac.ir on 2026-01-03]

جدول ۳: میانگین، انحراف استاندارد و بررسی نرمال بودن توزیع متغیر های تاب آوری و رفتارهای پر خطر

متغیر	ساختار انگیزشی	میانگین ± انحراف استاندارد	مقایسه دو گروه دارای ساختار انگیزشی انطباقی و غیر انطباقی	
			اختلاف میانگین دو گروه	P-value
تاب آوری	انطباقی	۸۲/۲۷±۱/۴۷	۹/۳۱±۳/۳۸	۰/۰۰۰۱
	غیرانطباقی	۷۲/۹۶±۱/۶۵		
رفتار های پرخطر	انطباقی	۹۶/۲۰±۱۳/۱۴	-۹/۱۳±۴/۱۲	۰/۰۰۰۱
	غیرانطباقی	۱۰۵/۳۳±۱۲/۵۳		

بحث

نتایج نشان داد تاب آوری افرادی که ساختار انگیزشی انطباقی دارند به طور معناداری بالاتر از تاب آوری افرادی است که ساختار انگیزشی غیرانطباقی دارند.

این نتیجه با نتایج [۲۰]، [۲۱] همسو است [۱۴].در پژوهشی که بر روی دانشجویان انجام گرفت [۲۰] نتایج نشان دادند رابطه آماری معناداری بین تاب آوری و سلامت روان وجود دارد. بر این اساس افراد دارای تاب آوری بالا در شرایط استرس زا و موقعیت های ناگوار، سلامت روانشناختی خود را حفظ می نمایند و دارای سازگاری روانشناختی هستند. بشارت نیز در پژوهش خود به این نتیجه رسید بین تاب آوری و بهزیستی روانشناختی همبستگی مثبت معناداری وجود دارد [۲۱]. همچنین مطالعات مختلف نشان می دهد افراد تاب آور، سلامت روان بالاتر، مهارت های خود نظم بخشی بیشتر و عزت نفس بالاتری دارند [۱۴].

همچنین نتایج نشان داد میانگین رفتارهای پرخطر در افرادی که ساختار انگیزشی غیرانطباقی دارند به طور معناداری بیشتر از میانگین رفتارهای پرخطر افرادی است که ساختار انگیزشی انطباقی دارند.این نتایج با یافته های [۲۳]، [۱۹] و [۱۴] همسو است. ککس و کلینگر در پژوهش خود نشان دادند اگر دانشجویان ساختار انگیزشی انطباقی داشته باشند کمتر به مصرف الکل روی خواهند آورد. به علاوه آنها بیان کردند که ساختار انگیزشی تعیین کننده نهایی مصرف الکل است [۲۳]. ککس و همکاران دریافتند که ساختار انگیزشی انطباقی پیش بینی کننده معکوس معناداری از مقدار مصرف الکل در دانشجویان بود [۱۹]. در پژوهشی که توسط صالحی فدردی و همکاران بر روی دانشجویان انجام گرفت نتایج نشان داد ساختار انگیزشی انطباقی پیش بینی کننده منفی و معناداری برای سوء مصرف مواد می باشد [۱۴].

در تبیین تفاوت تاب آوری در بین دانش آموزان دارای ساختار انگیزشی انطباقی و غیر انطباقی می توان به عوامل سه گانه ای اشاره کرد که در زمینه تاب آوری مطرح است: ۱- ویژگی های خلقی و ساختار شخصی ۲- انسجام و شخصیت خانوادگی ۳- نظام حمایت بیرونی [۲۲]. با توجه به متون مربوط به ساختار انگیزشی به روشنی می توان دریافت که ساختار انگیزشی زیر مجموعه ساختار شخصی قرار می گیرد. به علاوه با بررسی ویژگی افرادی که ساختار انگیزشی انطباقی دارند می توان به مواردی اشاره کرد که با ویژگی های افرادی که تاب آوری بالا دارند مشترک است مانند خوش بینی، کنترل درونی، توان برنامه ریزی برای دستیابی به اهداف، دیدگاه مثبت نسبت به خود و حل مسئله [۱۷].

[Downloaded from journal.nkums.ac.ir on 2026-01-03]

همچنین در تبیین تفاوت در میزان رفتار های پرخطر براساس ساختار انگیزشی، می توان به وجه اشتراکاتی در ویژگی های افرادی که ساختار انگیزشی غیر انطباقی دارند با افرادی که درگیر رفتارهای پرخطر می شوند نیز اشاره کرد مانند حداقل امیدواری، کنترل بیرونی، حداقل تعهد نسبت به هدف یا نداشتن هدف، اجتناب از مشکلات [۱۷]. تحقیقات نیوکامپ و هارلو نشان داد بین اعتیاد و داشتن هدف در زندگی نوجوانان و جوانان همبستگی منفی و معناداری وجود دارد [۱۷]. طبق دیدگاه ککس و کلینگر تعیین هدف های مناسب و احساس تعهد به آن ها برای رسیدن به سلامت روانشناختی اهمیت خاصی دارد [۱۴]. حال آنکه افرادی که ساختار انگیزشی غیر انطباقی دارند اهداف مشخصی ندارند یا حداقل تعهد را نسبت به هدفشان نشان می دهند و از طرفی افرادی که درگیر رفتارهای پر خطر میشوند نیز اهداف مناسب را در زندگی دنبال نمی کنند و در صددند هیجان خود را از طریق ناسالم بر انگیزانند لذا دچار آشفتگی و اختلال می شوند.

نتیجه گیری

نتایج این مطالعه بیانگر وجود تفاوت در میزان رفتار های پر خطر و تاب آوری در بین دانش آموزان دارای ساختار انگیزشی انطباقی با دانش آموزان دارای ساختار انگیزشی غیر انطباقی است. از آنجا که تغییر ساختار انگیزشی در کانون رویکرد مشاوره انگیزشی نظامند است لذا پیشنهاد می گردد با توجه به مشاوره برمبنای این رویکرد در مدارس اقدامات جدی در خصوص کاهش نرخ رفتارهای پرخطر و افزیش تاب آوری به عنوان عامل مهم کاهش نرخ اعتیاد و سوء مصرف مواد و افزایش سلامت روانی دانش آموزان، انجام پذیرد.

تشکر و قدردانی

بر خود لازم می دانیم از مدیر پژوهشی دانشگاه بجنورد، کارشناس پژوهش سازمان آموزش و پرورش خراسان شمالی، مدیران دبیرستان های شهر بجنورد و کلیه دانش آموزانی که در پژوهش حاضر مشارکت داشتند تقدیر به عمل آوریم.

References

1. Golpich Z, The relationship betweencareermaturityandidentitystatuesamongnormalvisual disorder adolescence compare with normal adolescence, Ms dissertation, University of Social Welfare and Rehabilitation science 2009[Persian].
2. AHERN; N. R. RESILIENCY IN ADOLESCENT COLLEGE STUDENTS, A dissertation for the degree of Doctor of Philosophy, University of Delaware2007.
3. Taraqijah,S and Najafi,M, The Relationbetweenvulnerability todrug abuseandtheriskof suicideand mental healthandtheuse ofreligious beliefs, Proceedings of theFourthNationalConference onStudentMental Health 2008; p 94-91 [Persian].
4. Solimaninia,L, Jazayeri,A and Mohammadkhani,P, The roleofmental health on risking behavior among adolescence, Journalof Social Welfare, 2004; 5 [19],p 75-90[Persian].
5. Rouse, K. A., Ingersoll, G. M., & Orr, D. P, Longitudinal health endangering behavior risk among resilient and non resilient early adolescents, Journal of Adolescent Health 1998;23[5], 297-302.
6. Oshio A., Kaneko H., Nagamine S. &Nakaya M, Construct validity of the Adolescent Resilience Scale, Psychological Reports 2003; 93, 1217-1222.
7. Markstrom C. A., Marshall, S. K., Tryon, R. J, Resiliency, social support, and coping in rural low-income Appalachian adolescents from two racial groups, Journal of Adolescence, 2000; 23, 693-703
8. Cosden M, Risk and resilience for substance abuse among adolescents and adults with LD, Journal of Learning Disabilities, 2001; 34[4], 352-358.
9. Davey M., Eaker D. G., & Walters L. H. Resilience processes in adolescents:Personality profiles, self-worth, and coping, Journal of Adolescent Research 2003; 18[4], 347362.
10.Hunter A. J. A cross-cultural comparison of resilience in adolescents. Journal of Pediatric Nursing, 2001; 16[3], 172-179.
11.Resnick M. D, Resilience and protective factors in the lives of adolescents, Journal of Adolescent Health, 2000; 27, 1-2.

[Downloaded from journal.nkums.ac.ir on 2026-01-03]

12.Davis, B.K &Sommer, Byou can choose your own life, A Decision making program for students, Ccp. 1992
13.KhazaeiliParsa F, The relationship betweenResiliency,capacity of overcomedifficulties, psychological hardiness andself-improvement, SpecialStudentCounselingCenter,Tehran University, 2007; p1-3[Persian].
14.SalehiFadardi J; Azad H ; Nemati A,The relationship between resilience, motivational structure, and substance use, Journal of Social and Behavioral Sciences2010; 5.
15.Black C., & Ford-Gilboe, Adolescent mothers: Resilience, family health work and health-promoting factors, Journal of Advanced Nursing, 2004; 48[4], 351-360.
16.Mohammadi M, The investigation of Resiliency Factorsamongpeopleat substance abuse risk, Doctoral dissertation, University of Social Welfare and Rehabilitation science2004[Persian].
17.Soliemanian A, The effectiveness of group- oriented systemic motivational counseling on decrease marital disruption , Doctoral dissertation, Teacher Training University. 2004[Persian].
18.Zareei E , The relationship betweenparentingstyle and committingtorisking behavioramong adolescence, based on kloninger scale. Journal of ShahidSadoqi university , Risking BehaviorsSpecialSeminar, 2008; 18 [3], p 220-224[Persian].
19.Cox W.M, Schippers G.M, Klinge E, Skutle A, StuchlÍkovÁ I, Man F, King A.L, Inderhaug, R, Motivational Structure and Alcohol Use of University Students across Four Nations, Journal of studies on alcohol and drugs 2002; Volume 63.
20.Azadi,S&Azad,HStudents, The relationship between social support, resilience and mental health among students whose fathers were martyrs or veterans, Iranian journal of war and public health, 2010; 30[12.][Persian].
21.Besharat, MA. Resilience, Vulnerability and mental health, Journal of psychological Science, 2006[Persian].
22.Jokar B&Hesampor M,The relationship between identity style and resilience ,Proceedings of theFourthNationalConference onStudentMental Health, 2007; p 103-106[Persian].
23.Cox, W. M., & Klinger, E. Handbook of Motivational Counselling, London: Wiley. 2004

[Downloaded from journal.nkums.ac.ir on 2026-01-03]

Original Article

A comparison of resilience and risky behaviors based on motivational structure among the youth

Soleimanian AA[1], Golpich Z[2], Darrodi H[3]*

[1]Assistant professor, Department of counseling, University of Bojnord, Bojnord, Iran
[2] MA of counseling, Department of counseling, University of Bojnord, Bojnord, Iran
[3]MA of counseling,Department of counseling, University of Bojnord, Bojnord, Iran

***Corresponding Auther**: Department of counseling, University of Bojnord, Bojnord, Iran.
Email: soliemanian@gmail.com

Abstract

Background & Objectives: *the purpose of the present study is to compare the resilience and risky behaviors based on the motivational structure among the youth.*

Material & Methods: *the present study was carried out through causal-comparative. The population of the study was composed of high school students in Bojnord in 2012-2013 schooling year of which 503 students were chosen according to multi-stage cluster-sampling, and based on their motivational structure score 301 students were selected as the sample. To collect the data, the 41-item Questionnaire of risky behaviors, Conor and Davidson (CD-RIS) resilience scale, and the PCI (Personal Concern Inventory) were applied. To analyze the data, besides descriptive statistical methods, the Clomogrov-Smirnov statistical tests and the independent t-test were administered.*

Result: *the findings showed that there was a significant statistical difference between resilience and risky behaviors based on the motivational structure (p<0/ 00001).*

Conclusions : *the common characteristics between the individuals with risky behaviors and those with maladaptive motivational structure as well as the characteristics common between the resilient individuals and the ones with adaptive motivational structure account for the results obtained.*

Key words: *Resilience, Risky Behaviors and Motivational Structure.*

Submitted:2012 Oct 9
Revised:2013 Feb 19
Accepted:2013 June 11

[Downloaded from journal.nkums.ac.ir on 2026-01-03]